

Comunitatea locală și biblioteca publică: repere asupra bibliotecilor comunale din județul Teleorman

Maria Nedelea

Biblioteca Județeană „Marin Preda” Teleorman

Primele biblioteci publice în Teleorman s-au constituit din cărțile primite de la Ministerul din Lăuntru prin anii 1838-1854 și care erau destinate școlilor din orașe.

Pentru a veni în sprijinul eforturilor făcute de învățători în activitatea de ridicare a satelor prin cultură, Casa Școalelor, din inițiativa lui Spiru Haret, înființează la 16 octombrie 1898 câte 10 biblioteci populare pe lângă școlile rurale din fiecare județ, și deci, și în Teleorman: exemplu Biblioteca populară din Peretu pentru care există un document scris de înființare, ajunge din 1898 de la câteva zeci de cărți la 240 în 1918, care erau citite de peste 150 de cititori anual.

Existau, de asemenea, Case de sfat și citire cu scopul de a pune la îndemâna tuturor straturilor sociale cărți de citit; de exemplu, în comuna Suhaia, în 1911, funcționa o casă de sfat și citire „Alexandru Ioan Cuza” pe la care avea să treacă și Badea Cârțan sau, tot la Peretu, casa „Principele Mircea” sub conducerea lui Petre Stroescu, care a făcut prima monografie a județului Teleorman și care avea peste 250 de cititori anual.

Fundația Culturală Regală „Principele Carol” a înființat între 1922-1925 biblioteci sătești.

Bibliotecile publice de azi s-au constituit în perioada 1953-1968 (sunt 83 comunale, 1 județeană, 2 municipale, 2 orășenești) din care, cele comunale dețin 1.014.680 volume, 47.896 cititori, 667.511 volume împrumutate.

Deși bibliotecile comunale și-au dovedit viabilitatea în ultima jumătate de secol, răspunzând prin structurile lor dreptului universal la lectură, faptul că cetățeanul utilizează acest drept, se regăsește în creșterea constantă de la un an la altul a numărului de cititori care apelează la serviciile bibliotecii publice (și datele statistice sunt reale nu mai sunt „umflate” cum se proceda înainte de 1989 la directive de partid și de stat);

în județul nostru meseria de bibliotecar se regăsește doar la 30 de comune care au normă întreagă; 23 au jumătate de normă, iar pentru 30 de comune consiliile locale nu au găsit posibilitatea să aloce decât o indemnizație care uneori e derizorie - 300-500 mii lei, bibliotecarul, de obicei cadru didactic, preluând această funcție din dragoste de carte sau de copii (care sunt majoritatea cititorilor).

Este îmbucurător că în ultimul timp datorită activității metodice a bibliotecilor județene, care reiese foarte clar din Legea bibliotecilor (articolul 28 al.b) și, deși nu avem posibilități decât de 1 metodist și acela nu de specialitate, prin implicarea conducerii și a altor bibliotecari, prin deplasările făcute, s-a reușit înființarea de 10 posturi cu normă întreagă, a 10 cu o jumătate de normă (de multe ori cealaltă jumătate este de referent la Căminul Cultural), stopându-se astfel tendința de după 1994 (H.G.442) de desființare a unor biblioteci comunale. Tot prin înțelegerea pe care am găsit-o la organele locale, din discuții cu primarii, conducerea consiliului local, s-au rezolvat cazurile unor localuri necorespunzătoare (majoritatea bibliotecilor funcționează în cămine culturale în centrul de comună; există și 3 biblioteci care funcționează în sate aparținătoare dar, care prin localul corespunzător și distanța mică își dovedesc eficacitatea).

De asemenea câțiva primari mai „generoși” au alocat între 5-15 milioane lei pentru carte, ceea ce poate părea derizoriu, dar pentru unele localități e totuși ceva, care adăugat la achiziția Ministerului Culturii pe care Biblioteca Județeană o distribuie către bibliotecile rurale prin adevărate „caravane ale cărții” pe diferite trasee, oferă o cât de cât posibilă informare a locuitorilor satelor.

Biblioteca trebuie să fie centrul activității culturale a comunității locale, să fie un organism viu în care bibliotecarul, care prin noua lege devine bibliotecarul responsabil, să fie format profesional. Douăzeci de bibliotecari din comune au urmat cursuri de perfecționare la Bușteni, ceilalți urmează pe viitor, dar au fost prinși în consfăturile trimestriale ce se fac cu bibliotecarii, la nivelul județului.

Aici revine un rol important activității metodice a Bibliotecii Județene pentru schimbarea mentalității administrației locale că oricine poate fi bibliotecar, că fiecare, poate face orice și în locul altcuiva, (și de aceea există cazuri de angajare pe criterii neprofesionale), că profesorul care face pe bibliotecarul în timpul liber, nu va avea responsabilitatea bibliotecarului

angajat și profesionalizat: nu are priceperea altuia specializat și legat prin vocație și salarizare de instituția respectivă: au fost cazuri în care „bibliotecarii” de ocazie au stricat imaginea despre bibliotecă a unor primari, așa încât chiar dacă în mediul rural se găsesc mai greu bibliotecari cu studii de specialitate, și cei cu liceul pot fi formați ca buni specialiști.

Și dovadă că au reușit în unele localități să se facă înțeleși este comuna Talpa, în care bibliotecarul (cu studii de specialitate ce-i drept) a reușit și cu sprijinul nostru, dar prin înțelegerea consiliului local, reamenajarea unui local corespunzător, cu sală de lectură, cu mobilier nou ce poate rivaliza, cred, cu multe biblioteci „model” din țară - Biblioteca a devenit centru pilot pentru zona respectivă .

De fapt județul este împărțit în zone în care o bibliotecă este centru metodic și în care se desfășoară consfăturile profesionale.

O problemă spinoasă este cea a achiziției de carte care parțial poate fi rezolvată tot prin munca metodică a bibliotecii județene, care dacă ar dispărea, biblioteca respectivă ar fi total părăsită, pentru că e foarte important pentru consiliul local să vadă că cineva se interesează de bibliotecă . Foarte puține comune au alocat bani pentru carte (poate și din motive obiective, pentru că sunt comune care n-au bani nici pentru plata salariilor). Cărțile de la Ministerul Culturii sunt mai mult decât binevenite, cu singura obiecție că unele edituri (ex.Ceres) au trimis un exemplar sau două dintr-un titlu, mai ales la cărți așa-zis de popularizare (ex. Cultura pomilor fructiferi etc.).

Reviste de cultură de asemenea nu mai vin (nici *Biblioteca* în număr suficient), în condițiile în care sunt localități care nu au nici un abonament.

Bibliotecile satești au o tradiție bogată și îndelungată, care merită și trebuie actualizată, și valorificată, ele trebuie să fie nu numai singura instituție de cultură de pe raza localității rurale, cu rol fundamental în informarea și documentarea locuitorilor, dar să fie centrul vieții culturale și intelectuale, să funcționeze ca un complex cultural în care au loc cele mai diferite evenimente.

Și în foarte multe comune bibliotecile organizează activități de animație culturală cu rezonanță la nivelul județului (ex. la biblioteca Măldăieni ființează un cenaclu literar care se ocupă și cu strângerea de materiale folclorice și date pentru o viitoare monografie a comunei, iar la Lița biblioteca scoate un ziar local).

Se impun niște măsuri ce trebuie avute în vedere în munca metodică a bibliotecii județene :

-implicarea forurilor locale în activitatea bibliotecii (analiza în ședințele de consiliu a activității bibliotecii, bineînțeles cu participarea bibliotecarului) și implicarea consiliului local la asigurarea bazei materiale, salubritatea sau renovarea celei existente (am reușit să sensibilizăm unii primari pentru reparația capitală a căminului cultural și deci și a bibliotecii (Sfințești, Botoroaga, Vedea), extinderea spațiului cu o sală de lectură (Lița, Mereni, Bogdana), schimbarea spațiului (Vârtoape) sau o construcție nouă (Videle, Talpa, Botoroaga).

-bugetul alocat să fie distinct de cel al consiliului local și să fie cunoscut de bibliotecar, să se asigure bani pentru achiziția de carte, pentru pregătirea profesională, conform legii, să se asigure salarizarea corespunzătoare (am întâlnit cazuri de salarizare la debutant de mai mulți ani, sau de neacordare a sporurilor conform legislației, pentru că mai sunt localități în care legea o face primarul după bunul plac).

-asigurarea de normă întregă pentru toate bibliotecile comunale cu bibliotecar remunerat corespunzător și care dacă nu poate fi găsit cu studii de specialitate, măcar să poată fi perfecționat și atestat (noua lege poate rezolva această problemă).

-renunțarea la folosirea bibliotecarului în alte activități extraprofesionale – sunt cazuri în care bibliotecarul efectuează și alte activități la Primărie.

-tratarea bibliotecii ca instituție publică de lectură singura de cultură de pe raza localității; colaborarea cu toți factorii influenți de la nivelul comunității, antrenarea factorilor de decizie la rezolvarea problemelor; rămâne de văzut cum va funcționa biblioteca școlară din sate și ca bibliotecă publică mai ales că în multe cazuri este ca și inexistentă, iar personalul la fel. Mai degrabă s-ar putea înființa puncte de împrumut în satele aparținătoare.

-organizarea științifică a fondului de carte, introducerea instrumentelor biblioteconomice pentru orientarea cititorilor (informatizarea) – doar 5 biblioteci comunale sunt dotate cu calculatoare, din donații binețeles; organizarea accesului liber la raft și înființarea de săli de lectură și la nivelul bibliotecii comunale (aproximativ 10 biblioteci comunale au sală de lectură).

-valorificarea fondului monografic, al tradițiilor și obiceiurilor zonei, cunoașterea personalităților locale, colaborarea cu biserica și școlile,

antrenarea elevilor în aceste activități și sprijin pentru (întocmirea de parteneriate de colaborare cu acestea) elaborarea monografiei localității respective.

-introducerea în mass-media locală a informației privind activitatea bibliotecii.

-informarea publicului asupra fondului de carte, orar, activități specifice de popularizare a bibliotecii (foi volante, pliante, „vizite” pentru elevi „Ziua deschisă a bibliotecii”).

-stabilizarea pe post a bibliotecarului, atenție pentru pregătirea profesională a bibliotecarului, de preferat cursurile de la centrul București, dar și activitățile practice de la întâlnirile profesionale din județ sau chiar îndrumările la locul de muncă, antrenarea în participarea la activități județene, mai ales de animație culturală.

-înființarea de colective de sprijin formate din intelectualii comunei (la biblioteca Talpa, nou inaugurată a fost organizată o consfătuire cu toți intelectualii comunei, inclusiv administrația locală, care a avut ecou la nivelul localității).

-organizarea de întâlniri profesionale la nivel central sau pe centre metodice, în vederea îmbunătățirii activității, pentru marcarea unor evenimente sau semnalarea unor greutăți și realizări.

O societate bogată sau săracă, nu renunță la bibliotecă. Dacă vrem ca satele noastre să înregistreze progresele atât de mult așteptate pe toate planurile, atunci cultura poate și trebuie să joace un rol esențial, iar biblioteca se poate constitui într-un instrument necesar și util în acest important demers.

Local Community and Public Library – Landmarks on Comunal Libraries from Teleorman County

Abstract

After a short historical presentation, concerning the regional libraries from Teleorman and their present state of things, we have to admit that there are some problems the regional libraries are dealing with: places, the acquisition of books, the relationship with the local administration and community, personnel and its professional training, the organization of library and its activity – information, the creation of methodic centers, the organization of profesional discussions / meetings, giving information to public, the spreading activities of library and diffusion of books, the conection with mass-media.